

Pláne a lottó

„A Túl-a-Gulág meséiből”

Hetvenötmillió? Ezzel már lehetne mit kezdeni. Végre rendbe tehetném a dolgokat. Eladnám a házat, hozzátennék egy kicsit és máris másfél házam lehetne! Nem a félházzal van bajon, jó ez, pláne, hogy így eljár az ember feje fölött az idő, nem azért, ezt a picit veteményest meg virágágyást, a porta előtt az árokpartot is sok már nekem karban tartani, de ha csak az enyém lenne a ház – 75.000.000-ból futná nem hogy másfélre, négy és félre, hetvenhétre is –, az unokáknak lenne hol játszaniuk! Csak a tíz-, meg a négy-emeletesbeli blokklakás; szegények azt sem tudják, mi az, hogy tücsök! Az embernek a saját házában – mondom, a félházzal a félporta féludvarán és félkertjében is – végre bogárral játszadoxhat, az egy darab meggyfánkra röppenő madárral incselkedhet, a szomszéd macskájával hancúrozhat, kutyájával kergetőzhet a hat unokám! Mind a hat, Marci meg Juci is, az anyjuktól biztos el tudom ide csalni őket; szerencsétlen fiam, én nem tudom, hogy bírnam ki, ha elszednék a gyermekeimet! Nagyfiam jól megjárta, a bíróság az asszonynak ítélte a lurkókat; küzdött értük, mint egy oroszlán, de hát a menyemnek nem volt nehéz bebizonyítania, hogy az ura elitta az eszét és így alkalmatlanná vált arra, hogy maga nevelje föl a két apróságot. Azért neki is vennék egy házat, meg egy-egy házat a két gyermekének, drága kis unokáimnak! De nem hagynám, hogy még egyszer bárki elszedhesse tőle ami az övé – mert persze a fiamnak mennie kellett a lakásból, most albérlésben kínlódik –, az ő nevére íratnám, nem engedném, hogy az új asszonnyal közösködjön! Majd ha az is szült neki egyet-kettőt! És persze ha megbecsüli magát az asszonyka is, a nagyfiam is; persze a házat csak megkapnák! Hogy tőlem a fiam elköltözött az új asszonynak valóhoz, szinte teljesen megváltozott, abbahagyta az ivást. Ha a dohányzásról is leszokik, a kertés házon kívül kap egy nyaralót is! Csak üssön már be egyszer az ötös! Ha csak négy találatom lesz, az is megér tán négy-öt milliót, abból csak apróságokra jut, ha az embernek két leánya, egy fia, két veje, egy-egy elvált és új, második menyé, meg hat unokája van! Teremtő Isten, a legtöbbet ezen a héten Lajos kapná, ő szorult meg a legjobban, és látom, igyekszik, mert másképp egy vasat sem kapna tőlem a hetvenötmillióból.

– Majdnem négy találatom lett! Az egyiknek mellélöttem, a másiknál a kapufát találtam el, kettő meg szinte közvetlen a kihúzott szám mellett van. Pláne, ha az ötödik is beüt... Én mondom, legközelebb biztos bejön, hiába, mit tehet az ember, Lajos hiába okoskodik, na várjon csak, ha most húzom ki az ötöst – azaz kihúzzák az én öt számomat, mert évtizedek óta (szinte rendületlenül) ugyanazt az ötöt teszem meg, de

egy hármason kívül, mely pár ezer forintot fizetett, többet még nem érte el –, ha ezt a 92.000.000-t hazahozom, nem kap tőlem egy rohadt vasat sem! Még hogy én csak a sült galambot lesem és ahelyett, hogy összehoztam volna mindazt, amire nekem és családomnak szüksége van, a lottóra bízom a sorsunkat?! Ezt vágta a pofámba. Mert hogy ő nekiáll és igyekszik munkával, meg ésszel összehozni a saját házra, a Holt-Körös-parti vityillióra és kertre, meg a Trabantot leváltó Renaultra valót! Mindha én ezt megtehettem volna! Egész életemben gürcöltem, de hogy egy vasdarabot nem hoztam haza a mesteremtől, majd a ktsz-ből, a fél házon meg a betyárbútoromon kívül semmin sincs?! Mentem volna el lopni, mint annyian? Ezt kapom a fiamtól. Neki mintha könnyebb lenne; meg nem szedi magát, ahhoz nem jó házba született, a szülei nem arra tanították, hogy kell lopni, csalni, hanem hogy becsületes munkával is boldogul az ember! A magunk fajta csakis így. Na jó, pláne ha így beszélsz, a neked szánt házra valót szétosztom a húgait között! Persze még gondolkodnom kell – van rá egy hetem! –, lehet, hogy a két kis árvájára íratom a fiamra eső részt. Mert ha most nem jött be, legközelebb biztosan ötös találatom lesz és kész, hazahozom a bankból a pénzt, kifosztom őket! Fognak csodálkozni, öreg Vargha Lajos (nyugalmazott szövetkezeti lakatos) megütötte a főnyereményt! Az hiányzana, nyolcvannégy évemnek úgy a felét azzal töltöttem, hogy az ötösre pályáztam! Előtte csak a totó; de aztán elegendem lett a fociból, mármint a magyar labdarúgásból és szakítottam velük. Amikor Puskás-Kocsis-Lóránt-Zakariás-Hidegkúti-Czibor-Grosics-Sándor-..., hogy is van tovább, nem nyerte meg a berni világbajnokságot, kiszálltam, attól fogva a lottóra esküszöm. Nem azonnal, de hamarosan már csak lottót vettem, a totóról fokozatosan szoktam le, ma meg pláne a lottó a jobb, arra érdemesebb az embernek a pénzét költenie, nem sok az, egy százas se kell és az embernek esélye támad arra, hogy milliommossá váljék! Milliomos Vargha, bár így hívnának! Amerikás Vargha volt a nagybátyám, a század elején kiment Kanadába és úgy jött meg, hogy vehetett egy tanyát huszonnégy hold földdel, na nekem százhuszonnégyre is futja, ha beüt az ötös. Hold, nagyhold, ugyan már: a Föld holdja is az enyém lehet, ha ezt a tenger nyereményt nekem húzzák ki! A totóval pár ócska milliót, legföljebb tíz-húsz milliót lehet nyerni, ráadásul ahhoz 13 meg 1 meccs eredményét kell kitalálni és hát ebben az átkozott bundázó világban hogy sikerülne, a lottóval viszont akár százmilliót is kaphatsz, csak azt az öt számot kell jól bekeresztezned. Ők persze hetente változtathatják az öt számukat, én nem, olyan nincs, amit én egyszer megmondtam, abból nem engedek. Ha most nyerek, Lajos nem kap egy vasat se, na jó, valamit csak, de Klára kap tőlem a saját kertes ház mellé egy balatoni nyaralót is, mert abból már futja, a vejem pedig olyan szépen szólt hozzám. Azt mondta, apuka, ha valami baja van, csak szóljon, bármikor beugrom a kocsiba és elviszem az orvoshoz, vagy a borbélyhoz is, nehogy úgy járjon, mint tegnapelőtt, amikor a vérnyomás leszedte a kerékpárjáról. Félt a nagylányom embere, édes jó Istenem, de azért az unokáknak egyenlő részt osztok! Tízmillió ugyan nem jut mindnek, de majd csak elosztom, szorzom, kivonom és hozzádom igazságosan!

– Ha ötösöm lesz, te is kapsz belőle! Nem árultam el a szomszédnak, mennyit, de nagyon megörült. Nevetett, hogy szeretné ő azt látni, úgy sem lesz az egészből semmi, csak bolondítom! Dehogy, őszintén szólva megsajnálta. Átmentem hozzá, nincs-e egy ötvenese, mert annyi hiányzik, hogy megvehessem a hetvenvalahány forintos legolcsóbb lottószelvényt – elszámítottam magam, itt a hónap dereka és a nyugdíj még sehol, állítólag a miniszterek elszámolták, azért késik, tudom Isten, nem késne, ha a mi tíz-húszezerünk helyett az ő egy-két-három milliójukról lenne szó! Tudom Isten, adnék én nekik, csak kerülnének a kezem közé – s a keze ügyébe eső vaslapátot emelte meg és mutatta, hogy lesújt vele reájuk –, mondta a szomszéd, mert neki még annyi pénze sem maradt az elmúlt havi nyugdíjból! Már azon gondolkodott, hogy kimegy az utcára kéregetni, de hát minket meg erre tanítottak, mi ha éhen döglünk sem állunk ki az utcasarokra kuncsorogni, hogy legyen aznap betéví falat a szánkban, nem, erre föl kapta magát, kerékarjával végigjárta a szomszéd lakótelep szemétkerakóit – életében először, állítja, de én azt hiszem, néhányszor már belekóstolt a kukás mesterségbe –, hogy összeszedegesse a szemétkerakóba tett száraz kenyeret, megymást, mitől a disznó sem hal éhen, neki pedig meglesz a télire való „csabai vastag”-ja. Mert a szomszéd – teljesen igaza van! – a rokkant feleségével disznót hizlal ma is minden évben, hogy teljesen ne kelljen éhen halniuk a nyugdíjukból. Azt mondja erre a koma a szomszédban, hogy átmentem hozzá ezért a nyavalyás ötvenesért, hallod-e, Lajos, nem tudnál kiségiteni? Az ólat támasztotta, a nyolcvan kilós kinézetű hizónak valót méregette, amikor rányitottam. Hogy egy fitying nem sok, annyija sincs, nem hogy megvegye arra a napra a kenyeret a feleségének, mert ő még megvan kenyér nélkül, de a feleségéért fáj a szíve; nem elég, hogy alig bír menni – rossz lábát két mankóval sem nagyon tudja arrébb vinni –, a koplalástól a gyomorfa is kilyukadjon? Eléggé elkeseredett volt a koma, mondtam is neki, öcsém uram – mert hogy ő három évvel utánam született –, egyet se bánjon, úgy kihúzom a szarból, hogy észre sem veszi! Halljunk oda, csak nem? Ne hergeljen kend – mert ha bolondozunk mi vén hülyék, tegeződés helyett a magázódást, vagy ha nagyon megszalad és már nagyon nem férünk a bőrünkben, kendezni, mi több, kegyelmes uramozni-méltóságos asszonyomozni szoktuk egymást –, mért csúfolja a szegény magyar embert?! Nem, én nem, tényleg megkapod, szomszéd, az ötös nyereséget rád eső részét! Hogy mennyit adok a majdnem százhusz millióból, az attól függ! Mert tegnap a kisleányom, Irén olyan csúnyán szólt az unokámra – egyetlen leányukra, arra a csuda szöske (mint az édesanyám volt!) és cserfes szájú Irénkére (ebben meg az anyósomra ütött, akit persze túlzás cserfes szájúnak becézni, akkora lepcsés pofája volt szegényeknek, hogy az ember a legszívesebben kiszaladt volna előle a világba, nyugodjék békében!) –, hogy azt találtam neki mondani, ha még egy ilyet szól, nem hogy letöröm a derekát, megvonom tőle az ötöst! Nem kap egy vasat se, pedig azon a héten éppen azon törtem a fejem – amikor magamban elosztottam a várható főnyereséget a családom tagjai közt –, hogy neki egy kicsit többet adok, mint a másik két gyermekemnek, mert ő a legszerencsétlenebb, azaz ő a leggyöngébb! Állandóan ágyának esik, az első járvány biztos hogy megtalálja, a kisunokámat is elég nehezen hozták össze, több nem

is lehet. Mondom, Irén, vigyázz magadra, mert ami sok, az sok, pláne ha a leányod bántod. Mert a szerencsétlen a sok nyavalyájától épp azt bántja, aki a legkevesbé szolgálta meg. Mondtam is neki, hallod, ki nem tagadlak, ha hozzá mersz nyúlni az unokámhoz, de neked nem veszek házat a százhuszmillióból! A szomszédnak aztán elárultam: azért olyat tenni nem tudnék, a tegnap Irénke nélkül szétosztott pénzt ne újraosztottam, hogy neki is jusson valamicske.

– Egy fillért nem adok a gyerekeimnek, a teljes kétszázhetvenmilliót befektetem és életemben először vállalkozó leszek! Úgyis arról ábrándoztam, amikor a lakatosiparban fölszabadultam, hogy egyszer a saját műhelyemben dolgozom! A jó apám azért adott iparosnak, mert a kis földet nem akarta szétosztani ötünk között, két lányát kitaníttatta – az egyik varrónő, a másik cukrász lett – és jól férjhezadta, a legkisebb, a kishúgunk tanítónő, a föld meg a bátyámé maradt, hogy a birtok egyben maradhasson s legalább egy kis családnak kenyeret adjon! Majd, hogy beütött a kommunizmus, a földet elszedték, nekem lett a legjobb sorom, mert iparosként az ember – ha szerette a szakmáját és nem restelt minden szakmai fogást megtanulni, minden újdonságot ellesni – megélt a jég hátán még a vörösök alatt is. De akkor, hogy a segédlevelet megszereztem, azzal vágtam neki az életnek (hja, a Horthy-világban), hogy alább nem adom, a magam ura leszek! Lettem is volna, ha ránk nem köszönnek az oroszok és be nem zavarják az embereket a közösbe; már egy fél műhelyre valót összespóroltam, odahaza az egyik kiürült tehénistállót apám nekem adta, hogy abban berendezhetem a kócerájomat: megvásároltam egy tönkrement mester szerszámaikat, kisebb dolgokat már odahaza megcsináltam, azon törhettem a fejem, hogyan nyithatom ki a saját „bótot” – nagymamám nevezte boltnak a lakatosműhelyt –, apám is ígérte, segít, amikor kitört a háború; negyvenöt után nem sokkal az egésznek befellegzett, de a saját műhely azóta is álmaim álma! Na, mondom, ha ti velem így bántok, elkommunizálom a családtól az ötöst, a teljes nyereséget magamra költöm: e 270.000.000-ból már nem akármilyen-semmilyen manufaktúrát nyithatok! Ha Mercedesekkel, Fiatékkal, Fordékkal, Toyotákkal versenyre nem kelhetek is, de valami jó kis gyárat azért abból már össze lehet hozni! Én adom a szakértelmet – annyival tán én is szolgálhatok, mint ez a Horn-Kuncze kormány –, a bank a 270.000.000 forintot és egy életre megszűnik a gond! A gyermekeim csak lesse- nek: vén marháknak tartanak, de egyikük sem mer semmiféle vállalkozásba fogni! Hogy így nem lehet, amúgy, nincs miből, meg egyébként is elszed az embertől minden fillér nyereséget az adóhivatal, az állam is csak a száját jártatja, a pártokról jobb ha nem beszélünk; szóval, hogy szerintük nem érdemes vállalkozni, ha megnyerem az ötöst, csak osszam szét köztük, majd ők tudni fogják, mire költsék, ne én szabjam meg, kinek mennyi jár! Adjam oda, ők három egyenlő részre elosztják s csak bízzam rájuk! A többi az ő dolguk; ne én mondjam meg azt sem, mire költsék! Még hogy ne honolului nyaralással kezdjék... Azért vesztünk össze, mert elárultam, kinek mennyit adnék; még hogy mennyit, de (én vén marha) azt is kikotyogtam, ki miért kapna többet vagy kevesebbet! Pláne, hogy azt is megemlítettem – mondom, kihagyott az agyam –, eleve a nagy részét az unokáimra írom, nehogy valaki elszedhesse tőlük; ők az én életem, bennük még nem

csalódtam, s ők tán befejezik a művem: akad tán köztük egy, aki létrehozza, amitől engem megfosztott a derék moszkovita-sereg, a VARGHA ÉS VARGHA KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG-ot, kisvárosunk első számú nagyipari közép vállalatát. A 270.000.000-on úgy hajbakaptunk, hogy döntöttem, coki, semmit sem kaptok! Majd a haszonból ami jut s marad. Nehogy már elkótyavetyéljék azt a kétszázhetvenmilliót, amiért egy életen át annyit izzadtam! A nyereségből, a kamatból, a hozadékból, az árrésből, haszonkulcsból, jövedelemből és egyéb fittyfenékből kap annyit mindegyik, hogy úgy éljen, mint Marci Hevesen: ha nekiáll dolgozni! Mert úgy döntöttem, azzal segítem – tovább, vén fejjel – a családomat, hogy munkát adok nekik a gyáramban. Aki nem dolgozik, ne is egyék, úgyhogy nem lesz olyan unokám, amelyik arra hivatkozhat, hogy „nincs munka” – mert a hatból három munkanélküli (az egyik Amerikában, a másik Angliában, a harmadik meg idehaza próbálkozik a lehetetlennel: szakma nélkül emberhez méltó módon megélni). Tőlem kapnak munkát! Ez lehet a legszebb ajándék, amit kaphatnak tőlem, amit adhatok nekik a 270 milliómból.

– Még egy ilyen mellényülés (mondom, a számot húzó kóficok mellényülése) és abahagyom a lottózás. Én mondom, az egészben az a legfárasztóbb, hogy az embernek hétről hétre újra kell osztania a nyereményt, mert hogy minden alkalommal más a tét (több, kevesebb), a családban pedig mindig történik valami, ami miatt változtatnom kell a szisztémán. Pláne, ha ekkora családja van az embernek! S ahányan vagyunk, annyifélének teremtett bennünket a Mindenható.

Konczek József

A szarvasok könyve

1. E megsuvadt és vízmosásos...

E megsuvadt és vízmosásos
parton, merre a rét kifut,

anyám, jókedvű női május
nyit újra-újra kikaput.

Gyíkok napoznak fény-homokban,
s a korányári hő elől